

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ**ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ****ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ****A. Μη λογοτεχνικό κείμενο****Τι είναι Τέχνη; Ένα κείμενο για αρχάριους**

Το (ελαφρώς διασκευασμένο) απόσπασμα από το κείμενο με τίτλο «Τέχνες και Γράμματα. Οπτικές και προοπτικές.» του Δημήτρη Μυταρά (1934-2017), ζωγράφου, σκηνογράφου, καθηγητή της Α.Σ.Κ.Τ. και ακαδημαϊκού, αντλήθηκε από τα «Τετράδια Πολιτισμού, τ. 3-4» (Υπουργείο Πολιτισμού, 2008).

Η τέχνη μοιάζει με κοινωνικό φαινόμενο, αλλά στην ουσία είναι σχεδόν φυσικό φαινόμενο, κάτι σαν ηφαιστειακή έκρηξη. Η τέχνη είναι ο έρωτας, με την πλατύτερη σημασία της λέξης, είναι η έκφραση και το ξεχείλισμα μιας πληρότητας. Δεν υπακούει σε θεωρίες, έχει τη δική της λογική και δεν ερμηνεύεται με λόγια. Η τέχνη δεν είναι μαχητική ή ήρεμη, αλλά είναι σαν τον άνεμο, που άλλοτε είναι άγριος και δυνατός και άλλοτε γαλήνιος. Η τέχνη δεν μορφώνει, αλλά κάνει κάτι περισσότερο, σε συνδέει με το μυστήριο της ύπαρξης.

Η τέχνη απευθύνεται σε ελεύθερους ανθρώπους, αλλά είναι πολύ δύσκολο να καταλάβει κανείς ποιοι είναι οι ελεύθεροι άνθρωποι. Η τέχνη δεν ερμηνεύεται ούτε με πολιτικά, ούτε με καλλιτεχνικά μανιφέστα. Οι σχολές, οι τεχνοτροπίες, οι κοινωνικές ανακατατάξεις, οι συζητήσεις, οι φιλοσοφίες και τα κείμενα ασχολούνται μόνο με τα ερεθίσματα που δημιουργούν την τέχνη. Η τέχνη δεν έχει καμία σχέση με το μάρκετινγκ, τους πλειστηριασμούς και τις τιμές –όλα αυτά είναι ξένα σώματα. Την ίδια όμως, τίποτε απολύτως δεν την ερμηνεύει. Σπάνια οι πρωτοπόροι πιστεύουν ότι είναι πρωτοπόροι. Για την πρωτοπορία τους σίγουροι είναι αυτοί που τους ακολουθούν. «Όταν ξύσεις ένα αληθινό έργο τέχνης, θα τρέξει λίγο αίμα», λέει κάποιος.

Πολλά πράγματα μιμούνται την τέχνη και πολλοί μιμούνται τους καλλιτέχνες. Πολλοί καλλιτέχνες απαντούν σε ερωτήσεις που δεν υποψιάζονται. Απαντούν σε ανθρώπους που δεν γνώριζαν την ερώτηση. Άλλο είναι η μόρφωση και άλλο η καλλιέργεια του πνεύματος. Η τέχνη ερμηνεύεται μόνο με τέχνη από τον ελεύθερο άνθρωπο, όπως ο πιανίστας ερμηνεύει τη μουσική σύνθεση. Η τέχνη δεν προσδεύει ποτέ, μην τη συγχέουμε με την επιστήμη, απλώς αλλάζει πρόσωπα και τρόπους για να πει κάθε φορά τα ίδια πράγματα. Η τέχνη είναι κάτι πολύ απλό και ο καλλιτέχνης ένας σοφός.

Δείτε τα πρόσωπα των ανθρώπων, καθώς περνούν από τις διαβάσεις των πεζών. Δείτε τους φθαρμένους τοίχους με τις σχισμένες αφίσες και τα πολύχρωμα συνθήματα. Δείτε το απέναντι δέντρο, καθώς βγαίνουν οι μικροί βλαστοί περιμένοντας την άνοιξη. Θα έχετε κάνει μια καλή αρχή και υπάρχει ελπίς να αισθανθείτε τα έργα όλων των εποχών. Το μήνυμα του έργου τέχνης είναι πάντα ποιητικό. Δεν είναι υποχρεωτικό να αισθάνεστε και να αγαπάτε την τέχνη. Απλώς είναι ένα προνόμιο. Αλλά τι προνόμιο!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A1. Να χαρακτηρίσεις τις ακόλουθες προτάσεις, γράφοντας δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη **Λάθος**, αν όχι.

1. Η τέχνη είναι μια μορφή έκφρασης των συναισθημάτων του ανθρώπου.
2. Η ερμηνεία της τέχνης απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις.
3. Ο αληθινός καλλιτέχνης πρέπει να είναι συνειδητά πρωτοπόρος.
4. Η τέχνη παρουσιάζει πρόοδο με το πέρασμα των χρόνων.
5. Η εξοικείωση με την τέχνη ξεκινά από την αναγνώριση της ομορφιάς σε απλά, καθημερινά πράγματα.

Μονάδες 15

A2. «Η τέχνη ερμηνεύεται μόνο με τέχνη από τον ελεύθερο άνθρωπο, όπως ο πιανίστας ερμηνεύει τη μουσική σύνθεση.»: να μετατρέψεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και την παθητική σε ενεργητική. Να δηλώσεις τη λειτουργία της σύνταξης σε κάθε περίπτωση.

Μονάδες 10

A3. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτηθεί στον διαδικτυακό ιστότοπο του σχολείου σου να αναφερθείς στον ρόλο της Τέχνης στην εποχή μας. Ποια είναι τα οφέλη της για την κοινωνία και το άτομο; Ενδιαφέρονται οι νέοι άνθρωποι για την Τέχνη και με ποιους τρόπους;

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο**ΤΖΕΝΗ ΚΑΡΕΖΗ (1934 – 1992)****[Και το δωμάτιο γεμίζει μάγια]**

Το απόσπασμα προέρχεται από την αυτοβιογραφία της Τζένης Καρέζη, μεγάλης πρωταγωνίστριας του ελληνικού θεάτρου και κινηματογράφου, με τίτλο «Τετράδια ζωής» (εκδ. Καστανιώτη, 1993).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Η Θεσσαλονίκη μου!

Κατοχή. Πείνα, βομβαρδισμοί και καταφύγια. Κι ένα κοριτσάκι, η Ευγενούλα, πολύ άρρωστο. [...] Η μαμά του δεν μπορεί να το σηκώσει από το κρεβάτι. Και κείνο φοβάται. Ακούει τους άλλους να τρέχουνε, τα άλλα παιδάκια να φωνάζουνε, τις μπόμπες να πέφτουνε, βλέπει τη γιαγιά του και τον πατέρα του να φεύγουνε τρομαγμένοι, με τους άλλους, και το πιάνουνε τα κλάματα. Και τότε η μαμά του, για να το παρηγορήσει, πάει και βάζει στο γραμμόφωνο την Ενάτη του Μπετόβεν. Και το δωμάτιο γεμίζει μάγια. Κάτι ήχοι απίστευτοι και η ομορφιά και η ευτυχία να εισβάλλουνε ξαφνικά από παντού. Πού είναι η απελπισία, πού ο τρόμος; Πού οι πανικόβλητοι άνθρωποι; Πού πήγε όλη αυτή η τρομάρα; Πώς έγινε; Τι έγινε; Τι όμορφα που είναι όλα! Να τα λοιπόν τα παραμύθια. Να τα τα πριγκιπόπουλα, οι πριγκηπέσες και οι μάγισσες. Όλα εδώ κοντά της. Δικά της. Όλη η μαγεία της ζωής δικιά της. Η Ευγενία σκουπίζει τα μάτια της, αφήνει τη μαμά της να της αλλάξει την πετσέτα στο μέτωπό της, της πιάνει το χέρι και ακούει τον Μπετόβεν. Και αυτή είναι η πρώτη επαφή της με την Τέχνη.

Δεν ξέρω, αλλά νομίζω ότι εκείνη η στιγμή σηματοδότησε και περιχαράκωσε όλη τη ζωή μου. Κατάλαβα, σαν μέσα σ' ένα θαύμα, ότι πέρα απ' όλα, πάνω απ' όλα, έξω από κάθε λογική και μέσα στην πιο απίστευτη χυδαιότητα, όπως και ανάμεσα σε διάφορα υπαρξιακά ερωτηματικά, διαδρομές υπόγειες, απορίες και ξαφνιάσματα και πληγές άφθονες, απ' αυτές που κάθε μέρα μάς κερνάει η ζωή, υπάρχει κάτι που είναι σαν καταφύγιο και σε καλεί κάθε στιγμή να το ανακαλύψεις και να γιατρευτείς. Κι αυτό είναι η Τέχνη. Και μόνο. Πέραν αυτής... ουδέν!

Αυτή ήτανε πάντα η ιδεολογία η δική μου. Από τότε. Πριν από πολλά, πολλά χρόνια. Πάνω σ' αυτό τίποτα για μένα δεν άλλαξε, δεν αλλοιώθηκε ή δε μεταλλάχτηκε. Σε στιγμές μαύρες, όπως και σε εποχές ευφορίας, πάντα εκεί καταφεύγω. Δεν έχω άλλη διαφυγή, ούτε άλλη επιλογή. Με αφήνει εντελώς αδιάφορη η λογική και η σοφία. Κρατάω μόνο το συναίσθημα, αυτό το φτερούγισμα της ψυχής, και είναι, νομίζω, το καλύτερο μέσον για να πλησιάσω το όνειρο. Δηλαδή την Τέχνη.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

B1. Να εντοπίσεις τον τόπο, τον χρόνο και τα πρόσωπα της αφήγησης. Πώς συνδέονται μεταξύ τους; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 15

B2. Να διακρίνεις το είδος του αφηγητή ως προς το πρόσωπο και την οπτική γωνία στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του κειμένου. Θεωρείς επιτυχημένες τις επιλογές αυτές; Να αιτιολογήσεις και να τεκμηριώσεις τις απαντήσεις σου κάνοντας σχετικές αναφορές.

Μονάδες 10

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί η αφήγηση παρουσιάζει την πρώτη επαφή της μικρής ηρωίδας με την κλασική μουσική ως «παραμύθι» και «μαγεία της ζωής»; Ποιος είναι ο ρόλος της μουσικής, κατά τη γνώμη σου, στη ζωή των συνομηλίκων σου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι η συγγραφέας αφηγείται στο ημερολόγιό της την καθοριστική γι' αυτήν εμπειρία που την έφερε σε επαφή με την Τέχνη, όπως παρουσιάζεται στην πρώτη παράγραφο του κειμένου. Να καταγράψεις αυτή τη σελίδα του ημερολογίου της.

Μονάδες 25